

ناغیل

یئددی داغ آلماسی

گنچن ساین ادامه سی...
آلتی داغ آشارسان، یئدینچی داغین دؤشونده او باغی تاپیب دوشرسن یثره. ایکی آغاجدان ماشا دوزلدیب، آلمالاردان دریب، چخبی گل. قورخما، آغاجدا آلمالار دیل اولوب دئیجه چکلر کی: "منی دردیلمر"، سس گله جک: "کیم دردی". دئیجه جک کی، "آغاج"، "آغاج آغاجی درمز". بو کیمی سؤزلر انشیده جکسن، قولاق آسما، چخب گل!
ایبراهیم تیلیسی اوخویوب اولدو بیر قوش، قاناد چالبی قالدخی گؤیه، کلبی چاتدی همین یثره. گوردو کی، بورا یئددی داغین دؤشودو. آما بورادا بیر باغ وار ایدی کی، گل گوره سن. گریب باغا، آغاجدان تنز ماشا دوزلدیب اوج آلما دردی. آلمالار دیل اولوب دئدی:

- دردیلمر.
- کیم دردی؟
- آغاج.
- آغاج آغاجی درمز.

ایبراهیم بونلارین سؤزونه باخمادی. قوش اولوب قالدخی گؤیه. بیردن یادینا دوشدو کی، درویش اوچون آلما گؤتوره جکدی، آما آلما اوج ایدی. ایبراهیم دئدی: الله وورموشدو درویشی. ایبراهیم گؤیله گندیردی، درویش ده اوتوروب ایبراهیمین یولونو گؤزله بیردی. بو طرفدن ایبراهیم یولو کسمه ووروب، کسمه یوللا اوزون یئتریدی شهره. شهرین قیراغیندا جیلدین دیشیب اوزون یئتریدی پادشاه. پادشاه گوردو ایبراهیم کلبی چخبدی، آلمالاری دا اوزو ایله گتیردی. بوغازی نین یولو قورودو.

ایبراهیم آلمالاری پادشاه و تریب بیرباش گلدی پرنوشون بانینا. ایکی عاشق قول - بویون اولوب بورادا قالماقدا اولسونلاره، ائشیت پادشاهدان. پادشاه وزیر ی چاغیر تدریب دئدی:

- وزیر، تدبیرا ایبراهیم کلبی چخبدی، آلمالاری دا اوزو ایله گتیردی. وزیر دئدی:

- گل یوللا ایبراهیمی نیل قولونا. اورادا بیر جای وار، او چایین ایچینده یانان اسکیلر وار کی، گنجه - گوندوز اژدهالار او اسکیلین قاروولونو چکیر. ایبراهیم گنجدیب سلامات قایتماز.

پادشاه راضی اولوب، ایبراهیمی چاغیر تدریب دئدی:
- ایبراهیم، گرک نیل قولونا گنجدیب یانان اسکیلردن منیم اوچون گؤتوره سن.

ایبراهیم راضی اولوب بو صفر پرنوش خانمین بانینا گنجمه ییب، گریب قوش جیلدینه، قالدخی گؤیه. یئتیریب اوزونو نیله، همین قولو تاپدی. گوردو کی، نئچه پارچا اسکیدی سویون آلتیندا یانیر، آما بورادا ایکی اژدها یا - تیبیدی.

ایبراهیم ایکی سروز ائتیب یثره قانادین سویا ووردو. اوچونجوده اولوب دورنا، دیمدیگینی اوزادیب اسکینین بیرین گورتوب گلدی. ایبراهیم گؤیله گلیردی، آز قالمیشدی اوز شهرلینه جاتا. درویشلیسای یئرله گندیردی، گورتوب ایبراهیمی، قوش اولوب قالدخی گؤیه ایبراهیمی توتا. ایبراهیم باخبی دالا، گوردو کی، درویش کلیر. تنز اوزون یئتیریب گؤیدن یثره، اولوب بیر سیجان کیردی دئشیه. درویش گوردو کی، ایبراهیم اولدو سیجان، ایستدی ائنه یثره. ایبراهیم پیس باشلامیشدی، بیلدی توتولماق، اولدو توستو چخبدی دئشیکدن، بیر شیر اولوب دایاندی. درویش پلنگ اولوب گلدی ایبراهیمین برابرینه. دوردولار ووروشماغا. ایبراهیم شیر جیلندن چخبیب اولدو بیر جئیران، باشلادی قاچماغا. درویش اولوب تازی ایبراهیمی توتماق ایستدی.

مشاهیر و شخصیت های چشمگیر آذربایجان

*تالیف: پروفوسر گنچن قاجار

شمس الدین محمد تبریزی

ادامه از شمار، قبل...
مولانا که خیال می کرد شمس این بار نیز به جانب دمشق رفته است، دوباره در طلب او به شام رفت؛ لیکن هر چه بیشتر جست، نشان او کمتر یافت و به هر جا که میرفت و هر کس را که می دید سراغ شمس میگرفت. غزلیات این دوره از زندگی مولانا از طوفان درد و شیدائی غریبی که در جان او بود حکایت می کند.

میخائیل ای. زند درباره هم جانی شمس تبریزی و مولانا جلال الدین محمد بلخی (مولوی) چنین اظهار نظر می کند: بطور کلی علت اینکه مولوی دیوان خود و تک تک اشعار آن را نه بنام خود، بل به نام شمس تبریزی کرد، نه استفاده از آن به عنوان ابزار شعری و نه احترام یاد رفیق گمگشته را ملحوظ کرده بود.

شاعر که رفیق جانان را در عالم کبیر دنیای مادی گم کرده بود، وی در عالم صغیر روح خویشش می یابد. و مرشدی را که رومی بدین طریق در اندرون خویش می یابد، بر وی سرود میخواند و شاعر تنها نقش یک

یاساق

* بولود قارچورلو

طالعیمه سن باخ، دوشونجه لریم یاساق، دیوغلاریم یاساق
کتچیشیمدن سوز آچماغیم یاساق
گله جگیمدن دانیشماغیم یاساق
آتا بابامین آدین چکمه ییم یاساق بیلمر سن؟
آنادان دوغولاندان بنله

اوزوم بیلیمه، بیلیمه
دیل آچیب دانیشدیغیم - دیلده
دانیشماغیم یاساق ایمیش، یاساق.
من دئمیر اوستون نژادانام من
دئمیرم ائللردن باشدیر
منیم مسلکیمده، منیم یولومدا
ملت لر هامیسی دوستدور قارداشدر
چایماق ایسته میرم من هنج مللتی
نه دلین، نه یوردون، نه ده امگین
تحقیرالله میرم، هده له میرم
کتچیشین، ایندی سین، یا گله جگین
من آیرمیرام، آیری سالمیرام
قارداشی قارداشدان، آروادی - اردن
آنانی بالادان، اتی دیرناقان
اوره گی - اوره کیم، قانادی پردن
پوزماق ایسته سیرم من بیرلیکلری
انسائلق بیرلیکی ایده آلم دیر
قارداشلیق، یولداشلیق، ادبی باریش
دوینادان بویوک آرزولاریمدیر
آتچاق بیرسوزوم وار، من ده انسانام
دیلیم وار، خلیقم وار، یوردوم یووام وار
یژدن چیخمامشام گوبه لک کیمی
آدامام، حقیم وار، ائلیم اوپام وار
قول یارانمامشام، یاراناندا من
هنج کسه اولمارام، نه قول، نه اسیر
قورتولوش عصریدیر انسانا بو عصر
اسیر اولانلاردا بوخون کسیر

زاماندر بیزلره فلک گوز اییب

زاماندر بیزلره فلک گوز اییب
پولاد اوز قیلینچلار قیندا یاسلانیب
شاهباز آغیرلارین بیی کسلیب
جیدا لار ایلیب، کندیر اوفانیب
اودالار تالابن انولر بیخیلیب،
مرد ایگیت لر اولوب، اورک داغلانیب
حاصار لار آلینیب، اوردو باسیلیب،
دوداقلار تیکیلیب، قوللار باغلانیب
آلتولنی بان انولر تالنتیب گنجدیب
اتیو بیسه کی گنجه کوجه ده یاتیر
بوز بائتی سی کیمی جورمرد ایگیت لر
دیوار لار دینینه پورتاغال ساتیر
کولکه لی آغاجلار کو کدن قورویوب
بولاقلار کورلانیب، کهریز لر یاتیب،
آلیچی قوشلارین قاناتی سینیب،
آسلان یاناغیندا تولکو لر یاتیب.
اوبالار دان نه توی، نه بایرام اولور،
نه قویوز چالینیر، نه مرد اویونور،
نه بیر اوزان گلیر نغمه اوخویور،
نه بدوی آتلارین ایچی دیویونور.
لاله لی دوزلرده تیکان گویریب
نه قوزو مله شیر، نه جئیران قاچیر.
قوشلاردا یوردومدان کوچوب گنجدیلر
گویده لر بیر دورنا، نه سونا اوچور.
معیشت ایگیده آغیر بوک اولوب
کیمی باش گورتوب گنجدیر سرگردان
کیمی بالالارین آکیر دیشینه،
قاچیر دیاریندان، دوغما یوردوندان!
دوو دوشوب دیرناخشیز نامرد الیه
دیشی باتان یئترین اتین قویاردیر.
دیل آچیب دینلنده دانیشانلارین،
چکیر بوغاز بندان دیلین چیخاردیر!
بیرجه دار گونلرین دار آخشمیندا،
خلقین احوالینا شاقاق قان آغلار،

راوی را رعایت می کند. لکن از آنجا که این اشعار در روح او زاده شده اند، پس در عین حال اشعار خود او هستند. بدین طریق جلال الدین رومی در عین حال هم شمس تبریزی است که سخنانش از زبان وی بیرون می آید و هم شمس تبریزی نیست. و شمس ذهنیت شعر است، آفریننده شعر است، قهرمان تغزلی این اشعار است، و در عین حال در سطح اول، سطح تغزلی عاشقانه که در اینجا به طور کنایه پیچیده شده است، عینیت تمایل جلال الدین به سوی وحدت مطلق است.
لکن شمس تبریزی به درک حقیقت آسمانی نایل آمده بود، در آن محو شده بود، و بخشی از آن گردید بود. بدین ترتیب نخستین سطح ادراک که در شعر صوفیانه معمولاً به وسیله یک تعبیر ثنوی از سطح دوم جدا میشود، در اینجا به طور دیالکتیکی به سطح دوم تعالی می یابد.
در هر حال زندگانی شمس تبریزی بسیار تاریک است. برخی ناپدید شدن وی را در سال ۶۴۳ هجری دانسته اند که برخی در گذشت او را در سال ۶۷۲ هجری ثبت کرده اند و نوشته اند که در خوی مدفون شده است.
ادامه دارد

سهندیم

*استاد شهریار

گنچن ساین ادامه سی...

اتل منی آتسا دا اوز گوللریمین بولبولویه م من
انلیمین فارسجدا دا دردینی سؤیله ر دلییه م من
دینه دوغرو نه قارائلیق ایسه اتل مشعلیه م من
ادبیات گولویه م من
نئسگیل اول چرچیبه قالسین کی جواهریر نه دی قانمیر
مدنیت دینن ائیلیلر بدویت، بیر اوتانمیر
گون کندیر آز قالا باتسین گنجه سیندن بیر اویانمیر
بیر اوز احوالینا یانمیر
آتار ایسانلیغی آما بالان انسابی آتانماز
فیته قوزونامسا بیر گون گنجه آسوده یاتانماز
باشی باشلارا قاتانماز
آما مندن ساری، سن آرخاین اول شانلی سهندیم
دلی جئیرانلی سهندیم
من داهه عرش ی اعلا کؤلگه سی تک باشدا تاجیم وار
الده فیرون ا قنیم بیر آچماغیم وار
حریم یوخ، فرجیم وار
من علی اوغلوبام، آزاده لرین مرد-و مرادی
او قارائلیقلارا مشعل
او ایشیققلارا هادی
حاققا، ایمانا موندادی
باشدا سینماز سیریم، الده کوله لمه ز قیلیجیم وار
شاه داغیم، چال پاپاغیم، اتل دایاغیم، شانلی سهندیم
باشی توفانلی سهندیم
باشدا حیدر بابا تک قارلا، قیروولا قاریشیسان
سون اییک تئللی بولودلارلا اوفوقده ساریشیسان
ساواشارکن باریشیسان
گؤیدن الیهام آلالی سیرری سماواتا دییه رسه ن
هله آغ کور کو بورون، یازدا باشیل دون دا گییه رسه ن
قورادان حالوا بییه رسه ن
دؤشلرینده سونالار سینه سی تک شوخ ممه لرده
نه سرین چشمه لرین وار
او یاشیل تئللری، یئل هؤرمه ده آینالی سحه رده
عشو له لی ائتمه لرین وار
قوی یاغوش یاغسا دا یاغسین
ستل اولوب آخسا دا آخسین
یاتلاریندا دره لر وار
قوی قلم قاشلارین اوجسون فره لرله، هامی باخسین
باشلاریندا هنره لر وار
سیلدریملار، سره لر وار
آردی وار

تور کجه مثل لر

چؤره بی سوفرادا گؤرؤب، سویو کوزه ده گونو
باجادا گوردوبور سویو کوزه ده.
نان را در سفره دیده و آب را در کوزه، آفتاب را از
روزی بام دیده است و آب را در کوزه در مورد کسی
گفته می شود که ناز پرورده است.

کولک اکه ن، طوفان بیجه ر.
هر که باد بکارد، طوفان درو خواهد کرد.

چؤلکنک گؤز، قاپاغئنی تاپار.
دیزی می گردد و در مناسب خودش را پیدا می کند.

چومچه آش دان ایستی اولوب.
کاسه ی داغ تر از آش بودن.

چیراغ اوز دیننه ایشق وئر مز(چیراغ اوز دیننه ایشق
سالماز).
چراغ به اطراف خود نور نمیدهد(کنایه از کسانی
است که با وجود مستحق در اطرافیان خود فقط
دیگران از وجود او بهره مند می شوند).

حاجی لئی لگین آرتق بالاسی.
جوجه اضافی لک لک(جوجه ای که خود لک لک از
لانه بیرون پرت میکند).

حالوا - حالواتمک له، آغئز شیرین اولماز.
با حلوا حلوا گفتن دهن شیرین نمی شود.

حامام سویو ایله دوست توتماق(خلیفه کیسه سیندن
باغشلاماق).
با آب حمام دوست پیدا کردن(از کیسه خلیفه
بخشیدن).

حسن تلسیک دیر.
خیلی آدم عجولی است.

حکماوار اوزاخ کردیسی یاخئن(همدان اوزاخ کردی
یاخئن).
حکم آباد(همدان) دور ولی کتراهش نزدیک است(کنایه
از کسی است که به دروغ می گفت من در حکم آباد
همدان) از روی کتربزرگ می پریم غافل از اینکه
کترب همه جا هست و امتحان کردن آن نیاز به شهر خاصی
ندارد)، اگر یزد دور است، گز نزدیک است.

حق آلمالندئر، وئر له می ده ییل.
حق گرفتنی است دادنی نیست.

حق ایله باطلین آراسی دورد بارماقئر.
فاصله حق و باطل چهار انگشت است.

